

УДК 338.242

**ЕКОНОМІЧНІ СТРАТЕГІЇ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИХ
ТРАНСФОРМАЦІЙ АВТОМОБІЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ:
СЬОГОДЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ**

Райчева Лариса Іванівна, к.е.н., доцент,
Міжнародний гуманітарний університет (м. Одеса)
e-mail: larisa_1991@ukr.net

Автотранспорт виконує важливі соціально-економічні та оборонні функції, забезпечуючи можливості евакуації населення, переміщення військової техніки, гуманітарних та інших вантажів. У сучасних умовах воєнного стану зросла роль автомобільного транспорту через унеможливлення здійснення перевезень морським та повітряним транспортом, і обмеження – залізничним.

Проте його транзитний потенціал зменшився через неможливість перевезення вантажів територією РФ та Білорусії, а пасажирські сполучення припинилися у 40% населених пунктах. У сфері наземного транспорту від обстрілів і бойових дій постраждали тисячі легкових та вантажних автомобілів, автобусів, тролейбусів, трамваїв, вагонів метро тощо. Для підтримки автомобільних перевезень шляхом зниження їх собівартості на період дії воєнного стану, встановлено нульову ставку акцизного податку на бензини моторні, важкі дистилати та скраплений газ. Одним із джерел підтримки у необхідному технічному стані автомобільної інфраструктури у Державному бюджеті України є державний дорожній фонд. У 2022 році його плановий обсяг був 86092,1 млн. грн., але фактичні надходження є значно меншими через скасування джерел наповнення фонду в умовах воєнного стану.

З початку війни суттєво зросла роль автомобільного транспорту у перевезеннях палива, гуманітарних вантажів із Польщі, Румунії, Словаччини, Молдови та Угорщини. Розробляються альтернативні маршрути доставки агропромислової продукції та інших комерційних вантажів до країн ЄС та інших ринків через Європу. Проте обсяг міжнародних автомобільних перевезень стримується адміністративними бар'єрами у вигляді дозволів, які обмежують вільний ринок. Потреби інтенсифікації економічних процесів потребують лібералізації автомобільних вантажних перевезень.

Інституціональними трансформаціями автомобільного транспорту в умовах воєнного стану є: забезпечення безперебійного функціонування дорожньої мережі і швидкого відновлення зруйнованої автомобільної інфраструктури для потреб безпеки і оборони; значне зростання обсягу вантажних перевезень через блокування портів та низьку пропускну здатність залізничних пунктів пропуску у місцях зміни ширини колії; зростання навантаження на автомобільні дороги, що погіршує їх технічний стан і прискорює руйнування автомобільного полотна; дефіцит будівельних матеріалів та конструкцій для його відновлення; порушення довоєнних логістичних маршрутів і створення нових; невідповідність значної кількості вантажних транспортних засобів стандартам Євро-5, Євро-6, у т.ч. спеціалізованих автомобілів для перевезення паливно-мастильних матеріалів, сільськогосподарської продукції; збиткова діяльність комунальних підприємств міського електротранспорту; зростання собівартості перевезень за статтею «паливно-мастильні матеріали», збільшення цін на пасажирські перевезення; низький рівень інклюзивності; недостатня потужність автомобільних пунктів пропуску; брак дозволів на міжнародні вантажні перевезення; високий трафік та викиди вуглецю; недостатня якість транспортних послуг.

Стратегічними завданнями розвитку автомобільного транспорту є: розмінування відповідних об'єктів і прискорене відновлення автомобільної інфраструктури на деокупованих територіях для потреб цивільної оборони, оперативної доставки гуманітарних та інших вантажів; зміщення акцентів на забезпечення безпеки руху при проєктуванні, будівництві та експлуатації доріг та штучних споруд в напрямку врахування кращих світових практик; створення власної бази виробництва дорожньо-будівельних та паливно-мастильних

матеріалів (дорожній бітум, бітумні в'язучі, інертні матеріали), конструкцій транспортних споруд тощо; відновлення та реформування міських та приміських пасажирських перевезень; відповідність транспортних засобів екологічним нормам Євро-6, пріоритетний розвиток електротранспорту у межах міст та інших населених пунктів; діджиталізація управління транспортними потоками та запровадження інтелектуальних транспортних систем (геолокація, інформація про дорожньо-транспортні пригоди); модернізація депо та технічних служб громадського транспорту; розвиток міської інфраструктури для електромобілів, велосипедистів, забезпечення інклюзивності; покращення якості перевезень на основі переходу міського та приміського громадського транспорту на оплату за надані транспортні послуги (*Public Service Contracts*); інтеграція приміського автобусного та залізничного транспорту з міським в частині єдиних тарифів та абонементів; спрощення митних процедур, реконструкція та збільшення пропускної здатності міжнародних автомобільних пунктів пропуску; оновлення парку вантажних автомобілів тощо.

Таким чином, економічні стратегії інституціональних трансформацій автомобільного транспорту України пропонується реалізувати за такими етапами: 1 етап «Все для перемоги!» - до завершення воєнного стану, який полягає в адаптації транспортно-логістичних маршрутів до потреб цивільної та військової економіки; 2 етап «Відновлення автомобільного транспортного сполучення на всій території України після її повної деокупації», завданням якого є здійснення капітальних інвестицій у відтворення зруйнованих транспортних комунікацій, 3 етап «Стратегічна модернізація автомобільного транспортного комплексу України».

Література

1. Проект Плану відновлення України. Матеріали робочої групи «Відновлення та розбудова інфраструктури». К.: Національна рада з відновлення України від наслідків війни, 2022. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/restoration-and-development-of-infrastructure.pdf> (дата звернення 01.03.2023)

Міністерство
освіти і науки
України

Міністерство освіти і науки України

Національний університет біоресурсів і
природокористування України

Механіко-технологічний факультет

Кафедра транспортних технологій та засобів у АПК

Академія прикладних наук Університету
управління та адміністрування в Ополе

Академія інженерних наук України
Українська асоціація аграрних інженерів

**ЗБІРНИК ТЕЗ
доповідей
VI Міжнародної
науково-практичної конференції
«Автомобільний транспорт та інфраструктура»**

AutoTransport and Infrastructure

**19-21 квітня 2023 року
м. Київ**

ББК 40.7
УДК 631.17+62-52-631.3

Рекомендовано до друку рішенням наукової ради механіко-технологічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України від 18 квітня 2023 р., протокол № 8 .

Збірник тез доповідей VI Міжнародної науково-практичної конференції «Автомобільний транспорт та інфраструктура» (19–21 квітня 2023 року). Національний університет біоресурсів і природокористування України. Київ. 2023. 250 с.

ISBN 978-617-8102-96-8

В збірнику представлені тези доповідей науково-педагогічних працівників, наукових співробітників, аспірантів і докторантів, студентів, фахівців транспортної галузі, учасників VI Міжнародної науково-практичної конференції «Автомобільний транспорт та інфраструктура», в яких розглядаються нинішній стан та шляхи розвитку автотранспортної галузі.

ISBN 978-617-8102-96-8

© НУБіП України, 2023.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:

Отченашко В. В., начальник науково-дослідної частини – голова організаційного комітету;

Братішко В. В., декан механіко-технологічного факультету – заступник голови організаційного комітету;

Тадеуш Покуса, проректор Академії прикладних наук Університету управління та адміністрування в Ополе, Польща – заступник голови організаційного комітету;

Киричок П.О., президент Академії інженерних наук України – заступник голови організаційного комітету;

Загурський О.М., професор кафедри транспортних технологій та засобів у АПК – секретар організаційного комітету.

Войтюк В. Д., професор кафедри технічного сервісу та інженерного менеджменту імені М. П. Момотенка;

Дьомін О.А., доцент кафедри транспортних технологій та засобів у АПК;

Калінін Є. І., завідувач кафедри тракторів, автомобілів та біоенергоресурсів;

Новицький А. В., завідувач кафедри надійності техніки;

Мацюк В. І., заступник декана з наукової роботи механіко-технологічного факультету, професор кафедри транспортних технологій та засобів у АПК;

Михайлович Я. М., професор кафедри технічного сервісу та інженерного менеджменту імені М. П. Момотенка;

Роговський І. Л., завідувач кафедри технічного сервісу та інженерного менеджменту імені М. П. Момотенка.

Савченко Л.А., завідувачка кафедри транспортних технологій та засобів у АПК.